

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 580/2021-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ], advokátom, [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 173/2019 z 31. mája 2021 a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 66/2017-505 z 3. mája 2017 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 15. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Obe napadnuté rozhodnutia navrhuje zrušiť a žiada priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a napadnutých rozhodnutí vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľ mal procesné postavenie žalobcu v konaní o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom pôvodne v sume 223 719,50 eur s príslušenstvom, kde žalovanou bola Slovenská republika. Konanie o predmetnej žalobe sťažovateľa bolo vedené na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 1/2005. O žalobe sťažovateľa rozhodol okresný súd v poradí prvým rozsudkom zo 17. októbra 2014, ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľovi sumu 68 368,90 eur s príslušenstvom a vo zvyšku žalobu zamietol. Na základe odvolania rozhodoval Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), ktorý rozsudkom č. k. 6 Co 55/2015-424 z 23. februára 2015 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým okresný súd žalobe čiastočne vyhovel, a vo zvyšných výrokoch

odvolaním napadnutý rozsudok potvrdil. Okresný súd po vrátení veci, viazaný právnym názorom krajského súdu, rozhodol o zvyšnej časti žaloby (o zaplatenie 68 368,90 eur s príslušenstvom) rozsudkom z 9. septembra 2016 tak, že ju zamietol. V nosnej časti odôvodnenia konštatoval, že žalobca si žalobou uplatnil nárok na náhradu škody v podobe ušlého zisku, ktorá mu mala byť spôsobená v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím žalovanej o vyčiarknutí zo zoznamu správcov konkurznej podstaty a opatrením č. 5 (ktorým mu bolo zakázaný vstup do budovy krajského súdu v súvislosti s konkurznými konaniami, pozn.), v dôsledku ktorej nemohol vykonávať funkciu správcu konkurznej podstaty v konkrétnych konaniach. Sťažovateľ svoj ušlý zisk odôvodňoval tým, že bol v blízkom vzťahu so spoločnosťou [REDAKOVANÉ] (ďalej len „spoločnosť“), ktorá vystupovala vo viacerých ním označených konkurzných konaniach ako majoritný veriteľ a mala záujem ho ustanoviť za správcu v týchto konaniach. V tejto súvislosti sťažovateľ v konaní produkoval dôkaz – list označenej spoločnosti z 1. júna 2004, ktorý mal deklarovať ním tvrdenú skutočnosť, že spoločnosť mala záujem ho ustanoviť za konkurzného správcu v označených konkurzných konaniach, vzhľadom na zákaz vstupu a vyčiarknutie zo zoznamu správcov konkurznej podstaty si však zvolila iného správcu, ktorý dostal odmenu v týchto konaniach rovnajúcu sa žalovanému ušlému zisku sťažovateľa. Okresný súd považoval za preukázané, že došlo k nesprávnemu úradnému postupu, k výške uplatnenej škody konštatoval, že opätovné zapísanie sťažovateľa do zoznamu správcov konkurznej podstaty uskutočnené 2. decembra 2004 mohlo reálne ovplyvniť výšku škody, keďže označené konkurzné konania v tom čase ešte neboli ukončené. Zároveň tiež uviedol, že spoločnosť nenavrholo zmenu správcu konkurznej podstaty v prebiehajúcich konkurzoch. K príčinnej súvislosti v súlade so záväzným právnym názorom odvolacieho súdu uviedol, že označený list spoločnosti nepreukazuje príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a škodou uplatňovanou sťažovateľom, preto dospel k záveru, že v konaní nebolo preukázané, že priamym, bezprostredným a neprerušným následkom nesprávneho úradného postupu vznikla sťažovateľovi škoda, ktorú si v konaní uplatňuje, preto žalobu zamietol.

3. Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd rozhodol napadnutým rozsudkom č. k. 6 Co 66/2017 z 3. mája 2017 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“) tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku potvrdil a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Po zhrnutí obsahu rozsudku súdu prvej inštancie a obsahu odvolania v nosnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia dospel k záveru, že žalobou bol uplatnený nárok, ktorý možno definovať ako ušlý zisk, teda ujmu spočívajúcu v tom, že u poškodeného nedôjde v dôsledku škodnej udalosti k rozmnoženiu majetkových hodnôt, hoci sa to dalo očakávať s ohľadom na pravidelný beh vecí. Nepostačuje pritom len pravdepodobnosť zvýšenia majetkového stavu v budúcnosti, musí byť preukázané, že nebyť škodnej udalosti majetkový stav poškodeného by sa zvýšil. Ušlý zisk však nemôže predstavovať len zmarenie zamýšľaného zámeru, ak nie je majetkový prínos podložený už existujúcimi alebo reálne dosiahnutými okolnosťami, z ktorých možno usudzovať, že nebyť škodnej udalosti, k zamýšľanému zisku by skutočne došlo. V danom prípade krajský súd identifikoval absentujúcu črtu pravidelného behu vecí, čo odôvodnil tým, že táto požiadavka by bola naplnená len vtedy, ak by škodná udalosť zasiahla do deja vedúceho k dosiahnutiu zisku v podobe odmeny správcu konkurznej podstaty. V okolnostiach posudzovanej veci by táto požiadavka bola splnená v prípade, že sťažovateľ už bol ustanovený za správcu konkurznej podstaty v označených konaniach, za ktoré ušlý zisk

žiada. Vychádzajúc z uvedeného, posúdil záver súdu prvej inštancie o nepreukázaní príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody vo forme ušlého zisku za vecne správny, preto napadnutý výrok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby potvrdil.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu sťažovateľ podal dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), v ktorom namietal, že súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uplatniť procesné práva, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces z dôvodu, že sudy nižších inštancií arbitrárnym spôsobom vyhodnotili kľúčový dôkaz – list spoločnosti, ktorý nesprávne interpretovali, preto odôvodnenie odvolacieho rozsudku krajského súdu je nedostatočné a nepreskúmateľné. Sťažovateľ zároveň uplatnil aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom tvrdil, že ešte v praxi dovolacieho súdu nebola riešená zásadná právna otázka, či je daná príčinná súvislosť medzi vyčiarknutím sťažovateľa zo zoznamu správcov konkurznej podstaty a jeho ušlou odmenou ako správcu konkurznej podstaty v situácii, keď dovolateľ v čase vyčiarknutia zo zoznamu správcov konkurznej podstaty ešte nebol ustanovený za správcu v dotknutých konkurzoch, pričom dominantný veriteľ ho mienil za správcu ustanoviť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) dovolanie sťažovateľa zamietol napadnutým rozsudkom č. k. 8 Cdo 173/2019 z 31. mája 2021 (ďalej len „napadnutý rozsudok dovolacieho súdu“). Pri uplatnenom dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f) CSP dovolací súd v odôvodnení svojho uznesenia konštatoval, že nie je daný, keďže sťažovateľ namieta nesprávne vyhodnotenie dôkazu (vôle spoločnosti, pozn.), čo uvedený dôvod nezakladá (body 14 až 17 odôvodnenia napadnutého rozsudku dovolacieho súdu). Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania sťažovateľa podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, dovolací súd v súvislosti s položenou otázkou, ktorú považoval za prípustnú, v podstatnom uviedol, že atribútom príčinnej súvislosti je totiž priamosť pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo bezprostredne predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný (bod 22 odôvodnenia napadnutého rozsudku dovolacieho súdu). Ďalej uviedol, že nestačí iba pravdepodobnosť príčinnej súvislosti či okolnosti nasvedčujúcej jej existencii; príčinnú súvislosť treba vždy preukázať. Aplikujúc uvedené úvahy na okolnosti veci sťažovateľa, dovolací súd ďalej konštatoval, že tvrdenie sťažovateľa, že spoločnosť ho mala záujem ustanoviť do funkcie správcu, ale neučinila tak z dôvodu zákonnej prekážky, nasvedčuje skôr pravdepodobnosti príčinnej súvislosti, čo na založenie zodpovednosti žalovaného za škodu nepostačuje. Nie je vôbec vylúčené, že menovaná spoločnosť by v skutočnosti sťažovateľa za správcu neustanovila, preto nemožno konštatovať, že nesprávny úradný postup mal za následok vznik škody v podobe ušlého zisku (bod 24 odôvodnenia napadnutého rozsudku dovolacieho súdu). Pre úplnosť dovolací súd tiež dodal, že sťažovateľom tvrdená škoda v podobe ušlého zisku je len hypotetická. Ušlý zisk sa prejavuje stratou očakávaného prínosu (výnosu). Nestačí pritom iba pravdepodobnosť rozmnoženia majetku, lebo musí byť naisto postavené, že pri pravidelnom behu vecí (nebyť protiprávneho konania škodcu alebo škodnej udalosti) mohol poškodený dôvodne očakávať zväčšenie svojho majetku. Z charakteristiky pojmu ušlý zisk je zrejmé, že ide o ujmu už nastalú (vzniknutú), a nie o ujmu, ktorá by hypoteticky mohla vzniknúť v budúcnosti. Dovolací súd konštatoval, že v súdnej veci požiadavka pravidelného behu vecí naplnená nebola, pretože sťažovateľ v čase, keď bol vyčiarknutý, nebol ustanovený v označených konkurzných konaniach za správcu, preto nebolo možné dospieť k záveru, že škodná udalosť

zasiahla do deja vedúceho k dosiahnutiu zisku v podobe odmeny správcu konkurznej podstaty (bod 25 odôvodnenia napadnutého rozsudku dovolacieho súdu).

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v sťažnosti rozsiahlo argumentuje v prospech porušenia svojich práv napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu, pričom odôvodnenie a závery odvolacieho súdu považuje za arbitrárne a nedostatočné. Svojím obsahom ide o totožnú argumentáciu, ktorú uplatnil už v priebehu konania pred všeobecnými súdmi, najmä však pred dovolacím súdom v rámci svojho dovolania. Pokiaľ ide o odôvodnenie namietaného porušenia svojich označených práv rozhodnutím dovolacieho súdu, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v sťažnosti zotrval na svojom právnom posúdení veci, z čoho vyvodzoval porušenie svojich označených práv nedostatočným a arbitrárnym prístupom dovolacieho súdu pri posúdení jeho námietok vznesených v dovolaní. Rovnako vyjadril aj svoj nesúhlas s riešením nastolenej otázky, ktorú považoval za špekulatívny sofizmus vedúci k zjavnej nespravodlivosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je posúdenie, či všeobecné súdy dali dostatočné a ústavno-konformné odpovede na relevantné otázky súvisiace s predmetom sporu, ako aj tam uplatnenú argumentáciu.

III.1. K porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu:

8. Proti napadnutému rozsudku bol sťažovateľ oprávnený podať dovolanie, čo aj využil. Dovolanie predstavovalo účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého najvyšší súd poskytoval ochranu základným právam i právam zaručeným medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovateľ namieta v ústavnej sťažnosti. Je tak naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorý ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru rozsudkom odvolacieho súdu.

9. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

10. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že odmietnutie sťažnosti v tejto časti sa vzťahuje nielen na namietané porušenie práv procesnej ale aj hmotnej povahy, keďže ústavný súd nezistil takú interpretáciu na vec vzťahujúcich sa predpisov, ktorá by mohla viesť k záveru o porušení akýchkoľvek hmotných práv sťažovateľa, ktoré sťažovateľ v sťažnosti nijako nekonkretizoval, len odôvodňoval lakonickým odkazom na „*judikatúru ESLP ([REDACTED] [REDACTED] proti Slovenskej republike)“*, v zmysle ktorej „*môže byť aj súd sekundárnym porušovateľom základných práv a slobôd*“.

III.2. K porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

11. Sťažnostná argumentácia, ako už bolo konštatované, bola v podstatných námietkach identická s dovolacou argumentáciou, na ktorú dovolací súd poskytol relevantné odpovede. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu odôvodnení rozhodnutí vo veci konajúcich súdov, považuje riešenie a výsledok sporu za spravodlivý, pričom na rozdiel od sťažovateľa považuje odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov za dostatočné, argumentačne konzistentné, rešpektujúce na vec dopadajúcu právnu úpravu v kontexte rozhodných skutočností. Pokiaľ ide o vyhodnotenie dôvodu prípustnosti dovolania sťažovateľa podľa § 420 písm. f) CSP, ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu poskytlo sťažovateľovi dostatočné a ústavne konformné odpovede na všetky námietky súvisiace s predmetom sporu. Aj keď sa ústavný súd nestotožňuje s reštriktívnym pohľadom najvyššieho súdu na spôsobilosť nekvalitného skutkového základu súdneho rozhodnutia porušiť právo dovolateľa na spravodlivý proces (bod 15 napadnutého rozsudku dovolacieho súdu), z celkového kontextu odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu možno konštatovať, že dovolací súd dospel k ústavne udržateľnému záveru o neexistencii tohto dôvodu prípustnosti dovolania. Pokiaľ ide o dôvody prípustnosti dovolania sťažovateľa podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a sťažovateľom nastolenú otázku v súvislosti s nesprávnym právnym posúdením veci (pozri bod 4 odôvodnenia tohto uznesenia, pozn.), ústavný súd považoval riešenie nastolenej právnej otázky najvyšším súdom za ústavne konformné, zodpovedajúce rozhodným skutočnostiam veci.

12. Ústavný súd po preskúmaní veci konštatuje a dodáva, že kauzálny nexus skutočne nebol daný, pretože nebola preukázaná a tým aj daná priama príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom (ktorý nebol sporný ani v súvislosti s rozhodnutím o vyčiarknutí, ani faktickým obmedzením prístupu sťažovateľa do budovy súdu) a tvrdeným následkom v podobe ušlého zisku. Príčinná súvislosť by bola daná v tom prípade, ak by nemusela pristúpiť k tvrdenému následku ďalšia okolnosť závislá od vôle spoločnosti, a to ustanovenie sťažovateľa za správcu v označených konkurzných konaniach. V okolnostiach veci došlo k prerušeniu reťazenia príčiny a následku pristúpením ďalšej nevyhnutnej okolnosti potrebnej k tomu, aby nastal ušlý zisk (tak ako ho odôvodnil sťažovateľ), a to nevyhnutný prejav vôle cudzej osoby, ktorý nemá priamu vecnú súvislosť s nesprávnym úradným postupom a nevyvoláva bezprostredne ten následok, ktorý tvrdil sťažovateľ, že následkom nesprávneho úradného postupu bol vznik jeho ušlého zisku stratou odmeny, na ktorú by mal nárok za bežného alebo pravidelného behu vecí. Ústavný súd považuje za ústavne konformnú právnu vetu dopadajúcu aj na vec sťažovateľa, že príčinou vzniku škody spočívajúcom v ušlom zisku, je len tá okolnosť, ktorá stratu predpokladaného zisku priamo spôsobila, nie tá okolnosť, na ktorej základe bolo možné dôvodne očakávať majetkový prínos (pozri Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 25 Cdo 1501/2002 z 28. januára 2003). V okolnostiach veci priamou príčinou škody v podobe ušlého zisku bolo neustanovenie sťažovateľa za správcu konkurznej podstaty v konkurzoch spoločnosťou, kde táto bola majoritným veriteľom, a nie sama okolnosť, že došlo k nesprávnemu úradnému postupu.

13. Takisto ústavný súd považuje v okolnostiach posudzovanej veci za akceptovateľný a ústavne konformný záver najvyššieho súdu, že charakter škody v podobe ušlého zisku vyžadoval, aby škodná udalosť (nesprávny úradný postup) zasiahla do už prebiehajúceho deja vedúceho k dosiahnutiu zisku, čo v okolnostiach veci nebolo preukázané, pretože sťažovateľova argumentácia

bola postavená na hypotéze, že by bol býval vymenovaný za správcu, nebyť škodnej udalosti (čo ex post preukazoval listom spoločnosti, pozn.), ale nie na tom základe, že už bol vopred (pred škodovou udalosťou) dohodnutý na vymenovaní za správcu a len tá okolnosť, že došlo k škodovej udalosti, zabránila, aby sa tak stalo. Len vtedy by podľa názoru ústavného súdu bolo možné dospieť k ústavno-konformnému záveru, že následok (v podobe straty zisku) bol spôsobený alebo vyvolaný priamo škodovou udalosťou, teda že škodovou udalosťou bolo zasiahnuté do už prebiehajúceho deja vedúceho k dosiahnutiu zisku.

14. Ústavný súd ďalej v tejto súvislosti konštatuje, že neunesenie dôkazného bremena nepreukázaním kauzálneho nexu medzi škodovou udalosťou a ušlým ziskom ako nevyhnutný predpoklad priznania nároku na náhradu škody nie je možné považovať za zásah do majetkových práv sťažovateľa spôsobený konajúcim súdom.

15. Ústavný súd tak dospel k záveru, že neexistuje relevantný súvis medzi namietanými právami sťažovateľa na súdnu ochranu, ako aj právom vlastniť majetok na jednej strane a napadnutým rozsudkom dovolacieho súdu na strane druhej. Na základe uvedeného sťažnosť sťažovateľa v tejto časti v celom rozsahu namietaných práv odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

16. V dôsledku odmietnutia ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa už ústavný súd ostatnými návrhmi obsiahnutými v sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu